

Absolwenci szkół wyższych na rynku pracy – losy zawodowe absolwentów Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Magdalena
Raczyńska

Sylwia
Stachowska

Niemожność znalezienia zatrudnienia jest problemem, z którym boryka się obecnie wielu młodych ludzi posiadających dyplom ukończenia uczelni wyższej. Przyczyn trudnej sytuacji absolwentów¹ wkraczających na rynek pracy upatruje się w wielu czynnikach, takich jak m.in. niedopasowanie zdobytego wykształcenia do potrzeb rynku pracy w danym regionie czy też brak wymaganych przez pracodawców kompetencji.

Podstawowym celem prezentowanych badań była identyfikacja losów zawodowych absolwentów Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W wyniku badań uzyskano informacje na temat aktywności zawodowej osób po ukończeniu studiów, poznano ich oczekiwania wobec pracy, a także uzyskano subiektywną ocenę stopnia spełnienia tych oczekiwań przez aktualnego pracodawcę. Respondenci dokonali również oceny przydatności kwalifikacji zdobytych na swoim kierunku studiów w uzyskaniu zatrudnienia oraz w wykonywanej obecnie pracy. W badaniach zwrócono także uwagę na znaczenie pozaedukacyjnej aktywności podejmowanej w okresie studiów dla budowania wartości kandydatów na rynku pracy oraz jej wpływ na realizację celów zawodowych.

Sytuacja absolwentów uczelni wyższych na rynku pracy w Polsce

Sytuacja absolwentów polskich uczelni wyższych od lat pozostawia wiele do życzenia. Według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod koniec 2012 r. co piąty bezrobotny Polak miał 25 lat i mniej,

a 8,3 procent bezrobotnych z tej grupy wiekowej posiadało wykształcenie wyższe².

Powodów takiego stanu rzeczy można doszukiwać się w wielu czynnikach. Najczęściej winą obarcza się reformę szkolnictwa z 1999 r., która zakładała m.in. zmianę stosunku liczby absolwentów liceów ogólnokształcących do liczby absolwentów szkół zawodowych. Według założeń reformy tylko 20 proc. uczniów miało zakończyć edukację na poziomie zawodowym³. W rezultacie w latach 2000–2010 zamknięto 3716 placówek uczących konkretnego zawodu⁴, w których jeszcze na początku lat 90. XX w. uczyło się 65 proc. absolwentów szkół podstawowych⁵. Za konsekwencję luki powstałej po likwidacji tak dużej liczby szkół zawodowych można uznać widoczny w poprzedniej dekadzie proces powstawania nowych uczelni wyższych, w głównej mierze niepublicznych i o charakterze humanistycznym, co wpłynęło na pojawienie się kolejnego istotnego problemu, jakim jest deprecjacja znaczenia dyplomu uczelni wyższej w Polsce⁶. W 2011 r. było 497 533 absolwentów krajowych uczelni wyższych, podczas gdy ich liczba 10 lat wcześniej, tj. w 2001 r., wynosiła 303 966⁷.

Szansę znalezienia pracy po uzyskaniu dyplomu uczelni wyższej różnią się w zależności od ukończonego przez absolwentów kierunku studiów. Z danych przedstawionych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2012 r. wynika, że w grupie dziesięciu zawodów o najwyższej liczbie bezrobotnych absolwentów znalazły się trzy zawody wymagające posiadania wyższego wykształcenia: pedagog (2 tys. osób, tj. 16,2

¹ Na potrzeby artykułu przyjęto, że absolwent to osoba w okresie 12 miesięcy od daty ukończenia szkoły wyższej.

² *Sytuacja na rynku pracy osób młodych w 2012 r.*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyki, Warszawa 2013, s. 2.

³ A. Kwiatkiewicz, *Komentarz do projektowanych zmian w systemie kształcenia zawodowego i ustawicznego*, „e-mentor” 2010, nr 2 (34), s. 12–17, <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/34/id/728> [08.02.2014].

⁴ M. Herbst, A. Levitas, *Decentralizacja systemu oświaty w Polsce. Lata 2000–2010 – czas stabilizacji i nowe wyzwania*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2012, s. 5.

⁵ J. Jung-Miklaszewska, *System edukacji Rzeczypospolitej Polskiej. Szkoły i dyplomy*, II wersja zaktualizowana, Biuro Uznanowości Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, Warszawa 2003, <http://www.buwiwm.edu.pl/publ/system/index6.htm>, [08.02.2014].

⁶ D. Piróg, *Absolwenci szkół wyższych na rynku pracy w warunkach kryzysu*, „Przedsiębiorczość – Edukacja” 2013, nr 9, s. 302–316.

⁷ *Szkoły wyższe i ich finanse w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012, s. 28.

Absolwenci szkół wyższych na rynku pracy...

proc. bezrobotnych wykształconych w tym zawodzie to absolwenci), specjalista administracji publicznej (1,4 tys. osób, tj. 13,8 proc.) oraz ekonomista (1,3 tys. osób, tj. 7,5 procent)⁸. Innym czynnikiem różnicującym pracujących i bezrobotnych absolwentów jest płeć. Zgodnie z raportem *Młodość czy doświadczenie. Kapitał ludzki w Polsce*, opublikowanym w 2013 r. przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, w 2012 r. w grupie młodych absolwentek uczelni wyższych pracowało 70,6 proc. ankietowanych, podczas gdy 15,1 proc. pozostawało bez pracy, a 14,3 proc. określonych zostało jako „nieaktywne”. Sytuacja mężczyzn przedstawiała się korzystniej – zatrudnienie deklarowało 81,3 proc. ankietowanych, w urzędach pracy zarejestrowanych było 11,4 proc., a status „nieaktywnych” posiadało 7,3 procent⁹.

Liczba niezatrudnionych absolwentów z dyplomem licencjata lub magistra różni się także w zależności od miejsca ich zamieszkania. Największą liczbę bezrobotnych z omawianej grupy stanowiły w 2012 r. osoby zarejestrowane w województwie małopolskim i mazowieckim (po 3,3 tys. osób), śląskim (3,1 tys. osób) oraz podkarpackim (3 tys. osób). Najmniej absolwentów bez zatrudnienia w omawianym roku zanotowano w województwie lubuskim (0,6 tys. osób) oraz opolskim (0,8 tys. osób)¹⁰.

Za jeden z głównych powodów wysokiego bezrobocia wśród osób kończących studia uważa się niedopasowanie zdobytego wykształcenia do potrzeb rynku pracy w danym regionie¹¹. Wiele młodych osób przy wyborze kierunku studiów nie zastanawia się, czy znajdzie po nim zatrudnienie, a motywem wkroczenia na daną ścieżkę studiowania jest rozwijanie własnych zainteresowań, ale także podążanie za modą czy też wybór najłatwiejszej drogi do uzyskania dyplomu. Istotną przyczyną niezatrudnienia przez pracodawców młodych osób zaraz po studiach jest również brak doświadczenia zawodowego. W 2012 r. wśród zarejestrowanych bezrobotnych z grupy wiekowej do 25 lat, w tym osób z wykształceniem wyższym, największy odsetek (51,7 proc.) stanowiły osoby bez udokumentowanego stażu pracy¹².

Skutki długotrwałego pozostawania wielu osób bez zatrudnienia mogą przyczynić się do powstania problemów, które w konsekwencji mogą prowadzić do zaburzeń w gospodarce. Absolwenci szkół wyższych często przez cały okres studiów są utwierdzani

w przekonaniu, że dana uczelnia oraz kierunek studiów ułatwią im start w życiu zawodowym, a okres pozostawania bez pracy będzie bardzo krótki. Dlatego też już pierwsze niepowodzenia w szukaniu zatrudnienia mogą powodować u nich stres, który w miarę upływu czasu może przerodzić się w poczucie zniechęcenia i bezradności, a nawet depresję¹³. Przy braku stałego dochodu bezrobotni absolwenci nie tylko nie inwestują w swój dalszy rozwój, zmniejszając jeszcze swoje szanse na rynku pracy, ale także zwlekają z założeniem rodziny. Przyczynia się to chociażby do obniżania się wskaźnika przyrostu naturalnego, co w obliczu trendu, jakim jest starzenie się społeczeństwa, stanowi zjawisko bardzo niepokojące.

Absolwenci szkół wyższych, świadomi swojej trudnej sytuacji, z jaką muszą zmierzyć się już na początku drogi zawodowej, w świetle badań zdają się rezygnować z wygórowanych oczekiwań co do przyszłego miejsca zatrudnienia. Chcą jednak pracować legalnie, najlepiej na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, nawet za cenę zmiany zawodu czy podjęcia pracy poniżej swoich kwalifikacji¹⁴. Często są również gotowi podjąć pracę nawet bez pobierania wynagrodzenia, byle tylko móc wzbogacić swoje CV o doświadczenie zdobyte u uznanego pracodawcy, które może stać się swoistą „trampoliną” w dalszej karierze zawodowej¹⁵. Zależy im także na takiej pracy, która umożliwi pogodzenie życia zawodowego z prywatnym¹⁶.

Przeciwdziałanie „wypuszczaniu” corocznie licznej grupy absolwentów uczelni bez perspektyw znalezienia pracy w kraju jest tematem pojawiającym się w debatach społecznych od wielu lat. Towarzyszą temu niemal zawsze hasła konieczności wprowadzenia zmian w programach nauczania w szkołach wyższych, tak aby dostosować je do realnych potrzeb rynku pracy. Hasła takie popierają również studenci, świadomi niedoskonałości systemu nauczania w Polsce, którzy jednak, wobec braku alternatywy, zmuszeni są do poddawania się jego rygorom. W badaniu przeprowadzonym w 2011 r. przez Katedrę Rozwoju Kapitału Ludzkiego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie i firmę Deloitte studenci i absolwenci polskich uczelni dokonali oceny systemu szkolnictwa wyższego. Aż 60 proc. z 1757 ankietowanych osób wyraziło się negatywnie o tym, jak system nauczania w szkołach wyższych przygotowuje absolwentów do wykonywa-

⁸ *Sytuacja na rynku pracy osób młodych w 2012 r.*, dz.cyt., s. 10.

⁹ J. Górniak (red.), *Młodość czy doświadczenie? Kapitał ludzki w Polsce. Raport podsumowujący III edycję badań BKL z 2012 r.*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2013, s. 123.

¹⁰ *Sytuacja na rynku pracy osób młodych w 2012 r.*, dz.cyt., s. 11.

¹¹ *Program „Młodzi na rynku pracy”. Działania na rzecz zmniejszenia bezrobocia młodzieży*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2012, s. 5.

¹² *Sytuacja na rynku pracy osób młodych w 2012 r.*, dz.cyt., s. 3.

¹³ *Trudności we wchodzeniu na rynek pracy absolwentów wyższych uczelni. Badanie fokusowe*, Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, Poznań 2008, s. 18.

¹⁴ *Trudności we wchodzeniu na rynek pracy...*, dz.cyt., s. 19.

¹⁵ V. Ozminkowski, *Wściekli, zdolni, niedojrzali*, <http://spoleczenstwo.newsweek.pl/wsciekli--zdolni--niedojrzali,91011,1,1.html?m=0>, [02.09.2013].

¹⁶ *Pierwsze kroki na rynku pracy. Międzynarodowe badanie studentów i absolwentów*, Raport Deloitte i Katedry Rozwoju Kapitału Ludzkiego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa 2011, s. 23.

nia przyszłych obowiązków zawodowych. Ponadto, 71 proc. respondentów uważało, że system edukacyjny nie przygotowuje w ogóle do procesu szukania pracy. Objęte badaniem osoby prawie jednogłośnie stwierdziły również, że zdobywanie doświadczenia zawodowego już w czasie studiów w znaczącym stopniu ułatwia późniejsze znalezienie zatrudnienia. Jako najbardziej przydatne oceniane były staże krajowe i zagraniczne związane z tematyką studiów (ponad 90 proc. pozytywnych ocen), w dalszej kolejności programy edukacyjne oferowane przez pracodawców (81 proc.) oraz samozatrudnienie (75 procent). Aktywnością, która w oczach respondentów przyczynia się do podniesienia szans w późniejszym procesie rekrutacji, była również przynależność do organizacji studenckich (taką opinię wyraziło 60 proc. badanych) czy kół naukowych (59 proc.), a także uczestnictwo w wymianach studenckich (56 procent). Natomiast za czynnik najmniej przydatny w znalezieniu zatrudnienia respondenci uznali dorywczą i sezonową pracę w kraju lub za granicą¹⁷.

W celu zweryfikowania czynników, które w opinii studentów i absolwentów uczelni wyższych zwiększają ich szanse na zdobycie zatrudnienia, można posłużyć się wynikami badań przeprowadzonych przez Szkołę Główną Handlową w Warszawie, Amerykańską Izbę Handlową w Polsce oraz firmę Ernst & Young w 2012 roku. W badaniach tych szukano odpowiedzi na pytanie, jakimi oczekiwaniami kierują się pracodawcy w zakresie kompetencji i kwalifikacji absolwentów szkół wyższych oraz jakie główne czynniki decyzyjne są uwzględniane przez pracodawców w procesach rekrutacji. Najważniejszym kryterium przy podejmowaniu decyzji o zatrudnieniu absolwenta uczelni były jego kompetencje osobiste oraz interpersonalne (32 proc. wskazań). W dalszej kolejności wskazywano: kompetencje intelektualne i akademickie (25 proc.) oraz udział kandydatów na dane stanowisko w stażach i praktykach zawodowych (22 procent). Natomiast wśród czynników wymienianych najrzadziej znalazły się: uzyskany poziom wykształcenia (7 proc.), skończony kierunek studiów (7 proc.), a także czynnik, do którego studenci i absolwenci szkół wyższych przywiązywali relatywnie wysoką wagę, tj. wymiany studenckie. Tylko 3 proc. pracodawców uznało je za istotne¹⁸.

Bezrobocie wśród absolwentów z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim

Pod koniec 2011 r. liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 9108, co stanowiło 8,5 proc. ogółu osób zarejestrowanych w urzędach pracy¹⁹. Osób z wykształceniem wyższym, które ukończyły naukę maksymalnie 12 miesięcy wcześniej, było w tej grupie 1819, najwięcej zarejestrowanych w Olsztynie (339 osób), Elblągu (161 osób) oraz w powiecie ełckim (144 osoby)²⁰. Wśród nich aż 82 proc. stanowiły osoby, które nie ukończyły 25 roku życia²¹. Warto przy tym zauważyć, iż liczba osób z tytułem licencjata lub magistra w województwie warmińsko-mazurskim systematycznie się zwiększa, co zbieżne jest z trendem ogólnopolskim. W latach 2009 i 2010 osoby takie stanowiły odpowiednio 6,7 proc. i 7,3 proc. ogółu bezrobotnych²².

W roku akademickim 2010/2011 kierunkami najpopularniejszymi wśród studentów uczelni wyższych na Warmii i Mazurach były kierunki pedagogiczne (20 proc. ogółu studiujących), *ekonomia* i *administracja* (17,6 proc.) oraz kierunki społeczne (13,1 proc.)²³. Podobnie jak w całej Polsce, to właśnie te kierunki generują w opisywanym rejonie największą liczbę bezrobotnych absolwentów. Najwięcej absolwentów szkół wyższych zarejestrowanych w warmińsko-mazurskich urzędach pracy jako osoby bezrobotne legitymowało się w 2011 r. dyplomem pedagoga (21,1 proc. ogółu bezrobotnych absolwentów), specjalisty w zakresie administracji publicznej (16 proc.) i ekonomisty (12,9 procent)²⁴. Najliczniejszą grupę osób z wyższym wykształceniem zarejestrowanych w urzędach pracy regionu stanowili absolwenci Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (39,5 proc. ogółu bezrobotnych absolwentów)²⁵. Niepokojąca była też długość okresu, w którym osoby z wyższym wykształceniem (w tym absolwenci) pozostawały bez pracy. Dłużej niż 6 miesięcy w 2011 r. pracy nie znajdowało 18,6 proc. ogółu osób z tytułem licencjata lub magistra, czyli o 3,3 proc. więcej niż w roku poprzednim²⁶.

Według danych zawartych w raporcie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie *Monitoring zawodów*

¹⁷ Tamże, s. 20–21.

¹⁸ A. Budnikowski, D. Dąbrowski, U. Gąsior, S. Macioł, *Pracodawcy o poszukiwanych kompetencjach i kwalifikacjach absolwentów uczelni – wyniki badania*, „e-mentor” 2012, nr 4 (46), s. 4–17, <http://www.e-mentor.edu.pl/arttykul/index/numer/46/id/946>, [05.02.2014].

¹⁹ *Bezrobotni z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim w 2011 roku*, Wojewódzki Urząd Pracy, Olsztyn 2012, s. 4.

²⁰ Tamże, s. 18.

²¹ Tamże, s. 8.

²² Tamże, s. 12.

²³ Tamże, s. 8.

²⁴ *Bezrobotni z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim w 2011 roku*, dz.cyt., s. 19.

²⁵ Tamże, s. 20.

²⁶ Tamże, s. 10.

deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko-mazurskim w 2012 roku, w grupie 30 zawodów o największej nadwyżce podaży siły roboczej prawie jedną trzecią stanowiły zawody wymagające wykształcenia wyższego. Wśród nich znalazły się zawody takie jak: specjalista w zakresie resocjalizacji, ekonomista, socjolog, specjalista ds. integracji europejskiej, specjalista żywienia człowieka, zarządca nieruchomości, pedagog animacji kulturalnej oraz pozostali specjaliści ds. zarządzania i organizacji. Do zawodów deficytowych w 2012 r., które również wymagały wykształcenia wyższego, zaliczyć można było natomiast nauczycieli szkół specjalnych, specjalistów ds. kluczowych klientów, doradców finansowych oraz kierowników działów szkoleń²⁷. Można pokusić się o stwierdzenie, że osoby z wykształceniem ekonomicznym mogłyby podjąć pracę w niektórych z wymienionych zawodów deficytowych. Niestety, często na początku swojej drogi zawodowej brakuje im jeszcze odpowiedniej specjalistycznej wiedzy i doświadczenia.

Losy zawodowe absolwentów Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Podstawowym celem prezentowanych badań była identyfikacja losów zawodowych absolwentów Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Badania przeprowadzono metodą ankietową. Objęto nimi osoby, które w 2011 r. ukończyły studia stacjonarne I i II stopnia na kierunkach *zarządzanie* oraz *ekonomia*. Wzięło w nich udział 218 respondentów. Przeprowadzono je w trzecim kwartale 2012 roku.

W badanej populacji przeważały osoby w wieku do 24 lat (80,7 proc.) i kobiety (75,2 procent) (tabela 1).

Około 80 proc. respondentów w momencie przeprowadzania badań mieszkało w województwie warmińsko-mazurskim. Większość ankietowanych (68,8 proc.) jako miejsce zamieszkania wskazała miasta.

Ukończenie studiów wiązało się dla większości badanych ze zmianami w życiu zawodowym. W momencie przeprowadzania badań status osoby pracującej posiadało 53,2 proc. ankietowanych (116 osób), z czego 29,4 proc. podjęło pierwszą pracę zawodową, 11,9 proc. kontynuowało zatrudnienie podjęte w czasie studiów, 5,5 proc. zmieniło miejsce zatrudnienia, a 6,4 proc. rozpoczęło własną działalność gospodarczą. Z pozostałej grupy absolwentów 13,8 proc. poszukiwało pracy, a 33 proc. kontynuowało naukę (tabela 2).

Wśród osób pracujących przeważali absolwenci studiów II stopnia. Na uwagę zasługuje również fakt, że założenie własnej działalności gospodarczej deklarowali głównie absolwenci studiów II stopnia, kierunku *zarządzanie*.

Tabela 1. Charakterystyka badanej populacji

Wyszczególnienie	Liczba respondentów	Procent
Płeć:		
kobieta	164	75,2
mężczyzna	54	24,8
Wiek:		
do 24 lat	176	80,7
powyżej 24 lat	42	19,3
Miejsce zamieszkania:		
wieś	68	31,2
miasto do 20 tys. mieszkańców	32	14,7
miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	50	22,9
miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	68	31,2
Województwo:		
warmińsko-mazurskie	174	79,8
inne	44	20,2
Ukończony kierunek studiów:		
ekonomia	124	56,9
zarządzanie	94	43,1
Ukończony stopień studiów:		
licencjackie	102	46,8
magisterskie uzupełniające	116	53,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonych badań.

Wśród osób pracujących 22,4 proc. podjęło pracę już w czasie studiów (tabela 3). Okres poszukiwania zatrudnienia przez osoby, które zaczęły pracować dopiero po ukończeniu studiów, różnił się w zależności od stopnia i kierunku ukończonych studiów. Największa grupa osób z dyplomem licencjata (29,5 proc.) szukała pracy dłużej niż pół roku. Wśród osób z dyplomem magistra proces szukania zatrudnienia kończył się dla większości sukcesem w krótszym czasie, bowiem aż 63,4 proc. respondentów znalazło pracę w ciągu pierwszych trzech miesięcy od momentu ukończenia studiów. W lepszej sytuacji od absolwentów *zarządzania* byli pod tym względem absolwenci *ekonomii* – aż 69,2 proc. spośród nich znalazło pracę w okresie krótszym niż pół roku od uzyskania dyplomu. Wśród absolwentów kierunku *zarządzanie* w podobnym czasie zatrudnienie znalazło 56,2 proc. respondentów, zaś 28,2 proc. pozostawało bez pracy dłużej niż 6 miesięcy.

Jeżeli chodzi o oczekiwania badanych osób wobec pracy zawodowej, największe znaczenie w tej kwestii okazały się mieć: dobre warunki pracy (odpowieź taką wskazało 70,6 proc. objętych badaniem osób) oraz dobra atmosfera pracy (69,7 procent). Warto

²⁷ *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko-mazurskim w 2012 r.*, Wojewódzki Urząd Pracy, Olsztyn 2013, s. 30–35.

Tabela 2. Aktywność zawodowa respondentów po ukończeniu studiów

Wyszczególnienie		Płeć		Ukończony stopień studiów		Ukończony kierunek studiów		Ogółem
		Kobieta	Mężczyzna	Licencjat	MSU	Zarządzanie	Ekonomia	
Podjęcie pierwszej pracy zawodowej	liczba wskazań	54	10	18	46	30	34	64
	%	32,9	18,6	17,6	39,7	31,9	27,4	29,4
Kontynuacja zatrudnienia podjętego w czasie studiów	liczba wskazań	16	10	8	18	10	16	26
	%	9,8	18,6	7,9	15,5	10,6	12,9	11,9
Zmiana miejsca pracy	liczba wskazań	8	4	4	8	12	–	12
	%	4,9	7,4	3,9	6,9	12,8	–	5,5
Rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej	liczba wskazań	6	8	4	10	12	2	14
	%	3,7	14,7	3,9	8,6	12,8	1,6	6,4
Poszukiwanie pracy do chwili obecnej	liczba wskazań	21	9	7	23	14	16	30
	%	12,7	16,6	6,9	19,8	14,9	12,9	13,8
Kontynuacja nauki	liczba wskazań	59	13	61	11	16	56	72
	%	36,0	24,1	59,8	9,5	17,0	45,2	33,0
Ogółem	liczba wskazań	164	54	102	116	94	124	218
	%	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonych badań.

Tabela 3. Okres poszukiwania pracy po zakończeniu studiów (przez respondentów posiadających status osoby pracującej)

Wyszczególnienie		Płeć		Ukończony stopień studiów		Ukończony kierunek studiów		Ogółem
		Kobieta	Mężczyzna	Licencjat	MSU	Zarządzanie	Ekonomia	
Podjął/am podjąłem pracę już w czasie studiów	liczba wskazań	16	10	8	18	10	16	26
	%	19,0	31,3	23,5	22,0	15,6	30,8	22,4
1–3 miesiące	liczba wskazań	50	12	8	52	31	29	60
	%	59,5	37,5	23,5	63,4	48,4	55,7	51,7
3–6 miesięcy	liczba wskazań	8	4	8	4	5	7	12
	%	9,5	12,5	23,5	4,9	7,8	13,5	10,3
Powyżej 6 miesięcy	liczba wskazań	10	6	10	8	18	–	18
	%	12,0	18,7	29,5	9,7	28,2	–	15,6
Ogółem	liczba wskazań	84	32	34	82	64	52	116
	%	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonych badań.

przy tym zauważyć, że dobre warunki pracy częściej wskazywane były przez osoby posiadające już doświadczenie zawodowe (tabela 4). Za istotne respondenci uznali również takie elementy jak: satysfakcja zawodowa (67 proc.) oraz możliwość podnoszenia kwalifikacji i rozwoju (66 procent). W dalszej kolejności wymieniano: wysokie wynagrodzenie i możliwość awansu (czynniki te zostały

wskazane przez 52,3 proc. ankietowanych), możliwość wykonywania pracy zgodnej z posiadaną wiedzą i kwalifikacjami czy uznanie przełożonych. Fakt, iż najrzadziej wskazywanym czynnikiem była możliwość wykonywania pracy zgodnej z posiadaną wiedzą i kwalifikacjami, może mieć związek ze wspomnianą we wstępie skłonnością młodych osób do podejmowania jakiegokolwiek zatrudnienia w związku

Absolwenci szkół wyższych na rynku pracy...

Tabela 4. Oczekiwania respondentów wobec pracy zawodowej*

Wyszczególnienie		Płeć		Ukończony stopień studiów		Ukończony kierunek studiów		Status		Ogółem
		Kobieta	Mężczyzna	Licencjat	MSU	Zarządzanie	Ekonomia	Pracujący	Niepracujący	
Wysokie wynagrodzenie	liczba wskazań	88	26	58	56	48	66	56	58	114
	%	53,7	48,1	56,9	48,3	51,1	53,2	48,3	56,9	52,3
Dobre warunki pracy	liczba wskazań	122	32	76	78	46	108	94	60	154
	%	74,4	59,2	74,5	67,2	48,9	87,1	81,0	58,8	70,6
Dobra atmosfera pracy	liczba wskazań	130	22	76	76	68	84	76	76	152
	%	79,3	40,7	74,5	65,5	72,3	67,7	65,5	74,5	69,7
Satysfakcja zawodowa	liczba wskazań	110	36	66	80	62	84	82	64	146
	%	67,1	66,7	64,7	69,0	66,0	67,7	70,7	62,7	67,0
Uznanie przełożonych	liczba wskazań	48	10	28	30	28	30	34	24	58
	%	29,3	18,6	27,5	25,9	29,8	24,2	29,3	23,5	26,6
Możliwość awansu	liczba wskazań	92	22	52	62	38	76	60	54	114
	%	56,1	40,7	51,0	53,4	40,4	61,3	51,7	53,0	52,3
Możliwość podnoszenia kwalifikacji i rozwoju	liczba wskazań	118	26	60	84	72	72	76	68	144
	%	71,9	48,1	58,8	72,4	76,6	58,1	65,5	66,7	66,0
Możliwość wykonywania pracy zgodnej z posiadaną wiedzą i kwalifikacjami	liczba wskazań	50	18	38	30	30	38	32	36	68
	%	30,5	33,3	37,3	25,9	31,9	30,6	27,6	35,3	31,2

* Respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonych badań.

z niemożnością znalezienia pracy zgodnej z profilem zawodowym na lokalnym rynku pracy.

Większość badanych absolwentów o statusie osób pracujących (68,9 proc.) potwierdziła, iż ich oczekiwania wobec pracy są spełnione w obecnym miejscu zatrudnienia, przy czym 17,2 proc. respondentów stwierdziło to w sposób zdecydowany (co ciekawe, w głównej mierze byli to respondenci, którzy prowadzili własną działalność gospodarczą). Pozostałe osoby badane deklarowały, że ich oczekiwania wobec pracy zawodowej w aktualnym miejscu pracy nie są zaspokajane (tabela 5).

Ankietowani absolwenci w podobny sposób ocenili stopień zadowolenia z obecnie wykonywanej pracy. Większość osób posiadających zatrudnienie (63,8 proc.) odpowiedziała, że odczuwa duże zadowolenie z wykonywanej pracy, w tym 17,2 proc. respondentów zadeklarowało bardzo duży stopień zadowolenia. Na uwagę zasługuje fakt, iż większe zadowolenie z realizowanych zadań zawodowych deklarują absolwenci kierunku *ekonomia* niż kierunku *zarządzanie*.

Większość objętych badaniem pracujących absolwentów (76,7 proc.) stwierdziła, że kwalifikacje

uzyskane podczas studiów na Wydziale Nauk Ekonomicznych były pomocne w zdobyciu obecnie wykonywanej pracy. Warto zauważyć, że pozytywne opinie na ten temat częściej wyrażane były przez osoby, które ukończyły *zarządzanie* (85,9 proc.) niż przez absolwentów *ekonomii* (65,4 proc.) oraz przez respondentów z tytułem magistra (81,7 proc.) niż licencjata (64,7 procent) (tabela 6).

Wśród respondentów pracujących większość (63 proc.) twierdziła również, iż wiedza i umiejętności zdobyte podczas studiów są przydatne w obecnie wykonywanej pracy (tabela 7). W tym przypadku wystąpiła jednak znacząca rozbieżność między odpowiedziami absolwentów studiów I i II stopnia oraz absolwentów *zarządzania* i *ekonomii*. Pozytywną opinię na temat przydatności wiedzy i umiejętności zdobytych podczas studiów miało 29,4 proc. respondentów z tytułem licencjata i aż 76,9 proc. absolwentów studiów magisterskich uzupełniających. Spośród osób, które ukończyły *zarządzanie*, aż 73,5 proc. wypowiedziało się pozytywnie w omawianej kwestii, natomiast wśród absolwentów *ekonomii* odsetek ten wyniósł 50 procent.

W badaniach zwrócono również uwagę na wpływ różnych form aktywności pozaedukacyjnej

Tabela 5. Ocena stopnia spełnienia oczekiwań wobec pracy zawodowej w obecnym miejscu zatrudnienia (przez respondentów posiadających status osoby pracującej)

Wyszczególnienie		Płeć		Ukończony stopień studiów		Ukończony kierunek studiów		Ogółem
		Kobieta	Mężczyzna	Licencjat	MSU	Zarządzanie	Ekonomia	
Zdecydowanie tak	liczba wskazań	7	13	9	11	16	4	20
	%	8,3	40,6	26,5	13,4	25,0	7,7	17,2
Raczej tak	liczba wskazań	51	9	14	46	28	32	60
	%	60,7	28,1	41,2	56,1	43,8	61,5	51,7
Raczej nie	liczba wskazań	23	8	9	22	15	16	31
	%	27,4	25,0	26,5	26,8	23,4	30,8	26,7
Zdecydowanie nie	liczba wskazań	3	2	2	3	5	–	5
	%	3,6	6,3	5,8	3,7	7,8	–	4,4
Ogółem	liczba wskazań	84	32	34	82	64	52	116
	%	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonych badań.

Tabela 6. Ocena przydatności kwalifikacji zdobytych podczas studiów w uzyskaniu zatrudnienia (przez respondentów posiadających status osoby pracującej)

Wyszczególnienie		Płeć		Ukończony stopień studiów		Ukończony kierunek studiów		Ogółem
		Kobieta	Mężczyzna	Licencjat	MSU	Zarządzanie	Ekonomia	
Zdecydowanie tak	liczba wskazań	6	2	6	2	5	3	8
	%	7,1	6,3	17,6	2,4	7,8	5,8	6,9
Raczej tak	liczba wskazań	59	22	16	65	50	31	81
	%	70,3	68,7	47,1	79,3	78,1	59,6	69,8
Raczej nie	liczba wskazań	16	4	8	12	8	12	20
	%	19,0	12,5	23,5	14,6	12,5	23,1	17,2
Zdecydowanie nie	liczba wskazań	3	4	4	3	1	6	7
	%	3,6	12,5	11,8	3,7	1,6	11,5	6,1
Ogółem	liczba wskazań	84	32	34	82	64	52	116
	%	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonych badań.

podejmowanej podczas studiów na powodzenie w poszukiwaniu zatrudnienia. Ponad połowa objętych badaniem absolwentów (56 proc.) odbyła w czasie studiów praktykę lub staż zawodowy, 29,3 proc. ankietowanych było członkami kół naukowych lub innych organizacji studenckich, 9,2 proc. respondentów podejmowało aktywność w ramach wolontariatu, a 5,5 proc. uczestniczyło w studenckiej wymianie międzynarodowej. Wyniki badań wskazują, że działalność w różnych organizacjach studenckich podejmowali częściej absolwenci studiów II stopnia (37,2 proc. wskazań wobec 20,5 proc. wskazań osób, które ukończyły studia licencjackie). Na uwagę zasługuje

również fakt, że członkami tego typu organizacji było 34,5 proc. osób posiadających zatrudnienie. Dodatkowych aktywności w okresie studiów nie podejmowało 26,6 proc. objętych badaniem absolwentów.

Prawie połowa respondentów (44,5 proc.) uważa, iż pozaedukacyjna aktywność podejmowana w czasie studiów jest czynnikiem pozytywnie wpływającym na możliwość zdobycia zatrudnienia, zdaniem 21,6 proc. badanych czynnik ten nie ma znaczenia, natomiast 33,9 proc. respondentów nie wyraziło swojej opinii w tej sprawie. Wśród osób, które wskazały pozytywny wpływ różnych form aktywności podejmowanych w okresie studiowania na powodzenie procesu poszukiwania

Tabela 7. Ocena przydatności wiedzy i umiejętności zdobytych podczas studiów w obecnie wykonywanej pracy (przez respondentów posiadających status osoby pracującej)

Wyszczególnienie		Płeć		Ukończony stopień studiów		Ukończony kierunek studiów		Ogółem
		Kobieta	Mężczyzna	Licencjat	MSU	Zarządzanie	Ekonomia	
Zdecydowanie tak	liczba wskazań	4	3	–	7	1	6	7
	%	4,8	9,4	–	8,6	1,6	11,5	6,1
Raczej tak	liczba wskazań	46	20	10	56	46	20	66
	%	54,7	62,5	29,4	68,3	71,9	38,5	56,9
Raczej nie	liczba wskazań	30	1	15	16	11	20	31
	%	35,7	3,1	44,1	19,5	17,2	38,5	26,7
Zdecydowanie nie	liczba wskazań	4	8	9	3	6	6	12
	%	4,8	25,0	26,5	3,6	9,3	11,5	10,3
Ogółem	liczba wskazań	84	32	34	82	64	52	116
	%	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonych badań.

pracy, przeważali absolwenci *zarządzania* oraz absolwenci studiów II stopnia, a także osoby pracujące.

Większość objętych badaniem absolwentów (83 proc.) odpowiedziała, że ponownie wybrałaby studia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie lub poleciłaby takie studia swoim znajomym (w tym 28,9 proc. respondentów stwierdziło to w sposób zdecydowany, pozostałe osoby wybrały odpowiedź „raczej tak”), zaś 10,5 proc. ankietowanych było odmiennego zdania (w tym jedynie 1,8 proc. respondentów wskazało odpowiedź „zdecydowanie nie”).

Wypowiadając się w kwestii planów na przyszłość, zdecydowana większość spośród osób posiadających zatrudnienie wskazała, iż zamierza kontynuować pracę u obecnego pracodawcy, a przy tym dalej się dokształcać i podnosić swoje kwalifikacje. Natomiast osoby niepracujące miały w planach poszukiwanie pracy i/lub kontynuację nauki.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania wykazały, iż w przypadku większości objętych nimi osób uzyskanie dyplomu ukończenia studiów wiązało się z pewnymi zmianami związanymi z karierą zawodową. Jak można było przypuszczać, większość osób z dyplomem licencjata decydowała się na kontynuację nauki. Na dalszą naukę, często równoległe z pracą zawodową, decydował się też co dziesiąty absolwent studiów magisterskich. Ponad połowa respondentów w momencie przeprowadzania badań posiadała status osoby pracującej. Wśród nich przeważały osoby, które po uzyskaniu dyplomu rozpoczęły swoją pierwszą pracę zawodową, część ankietowanych kontynuowała zatrudnienie podjęte podczas studiów, były też osoby, które zdecydowały się na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Okres poszukiwania pracy przez respondentów różnił się w zależności od ukończonego przez nich stopnia i kierunku studiów. Dłużej bez pracy pozostawali absolwenci studiów I niż II stopnia. Około jedna trzecia absolwentów studiów I stopnia szukała pracy dłużej niż pół roku. Osoby z tytułem magistra znajdowały zatrudnienie znacznie szybciej – większość z nich podejmowała pracę w ciągu jednego kwartału od ukończenia studiów. Z przeprowadzonych badań wynika, iż w lepszej sytuacji pod tym względem byli absolwenci kierunku *ekonomia* niż kierunku *zarządzanie*.

Określając swoje oczekiwania wobec pracy zawodowej, respondenci najczęściej wskazywali dobre warunki i atmosferę pracy, satysfakcję zawodową oraz możliwości podnoszenia kwalifikacji i rozwoju. W dalszej kolejności wymieniano wysokie wynagrodzenie i możliwość awansu, natomiast najrzadziej wskazywano możliwość wykonywania pracy zgodnej z posiadaną wiedzą i kwalifikacjami oraz uznanie przełożonych. Uzyskane wyniki mogą wskazywać na to, że objęte badaniem osoby są świadome istnienia trudności na rynku pracy (szczególnie lokalnym) w zakresie możliwości znalezienia zatrudnienia gwarantującego pełne wykorzystanie posiadanych kwalifikacji oraz wysokiego wynagrodzenia. Większość osób, które były zatrudnione, potwierdziła przy tym, że oczekiwania wobec pracy zawodowej są spełnione u aktualnego pracodawcy i że jest zadowolona z obecnie wykonywanej pracy.

Ponad trzy czwarte ankietowanych uznało uzyskane kwalifikacje za pomocne w procesie poszukiwania zatrudnienia, a także potwierdziło, że posiadana przez nich wiedza i umiejętności są przydatne w obecnie wykonywanej pracy. Prawie połowa objętych badaniem osób wyraziła przy tym zdanie, iż pozaedukacyjna aktywność w czasie studiów podwyższa szanse na znalezienie zatrudnienia. Większość objętych badaniem

absolwentów wypowiedziały się pozytywnie na temat studiów na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, wskazując przy tym, iż poleciłaby je swoim znajomym.

Podsumowując, przeprowadzone badania potwierdziły, iż sytuacja absolwentów Wydziału na rynku pracy nie różni się znacząco od sytuacji absolwentów z wykształceniem ekonomicznym, jaką obserwuje się w skali całego kraju. Spośród osób, które po ukończeniu nauki deklarowały chęć podjęcia pracy, około jedna piąta w chwili badania pozostawała bez zatrudnienia. Wpływ na taki stan rzeczy może mieć poruszana w artykule kwestia niedopasowania wykształcenia respondentów do aktualnych potrzeb lokalnego rynku pracy oraz brak wymaganej przez pracodawców specjalistycznej wiedzy, która może zostać zdobyta w procesie podnoszenia własnych kwalifikacji. Jednakże dużo szybszą i efektywniejszą drogą uzyskania brakujących kompetencji byłoby nabycie ich podczas pracy zawodowej, co w przypadku niektórych osób może zostać znacznie odsunięte w czasie.

Bibliografia

Bezrobotni z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim w 2011 roku, Wojewódzki Urząd Pracy, Olsztyn 2012.

A. Budnikowski, D. Dąbrowski, U. Gąsior, S. Macioł, *Pracodawcy o poszukiwanych kompetencjach i kwalifikacjach absolwentów uczelni – wyniki badania*, „e-mentor” 2012, nr 4 (46), s. 4–17, <http://www.e-mentor.edu.pl/artykul/index/numer/46/id/946>.

J. Górniak (red.), *Młodość czy doświadczenie. Kapitał ludzki w Polsce. Raport podsumowujący III edycję badań BKL*

z 2012 r., Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2013.

M. Herbst, A. Levitas, *Decentralizacja systemu oświaty w Polsce. Lata 2000–2010 – czas stabilizacji i nowe wyzwania*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2012.

J. Jung-Miklaszewska, *System edukacji Rzeczypospolitej Polskiej. Szkoły i dyplomy*, II wersja zaktualizowana, Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, Warszawa 2003, <http://www.buwiwm.edu.pl/publ/system/index6.htm>.

A. Kwiatkiewicz, *Komentarz do projektowanych zmian w systemie kształcenia zawodowego i ustawicznego*, „e-mentor” 2010, nr 2 (34), s. 12–17, <http://www.e-mentor.edu.pl/artykul/index/numer/34/id/728>.

V. Ozminkowski, *Wściekli, zdolni, niedojrzali*, <http://spoleczenstwo.newsweek.pl/wsciekli-zdolni-niedojrzali,91011,1,1.html?m=0>.

D. Piróg, *Absolwenci szkół wyższych na rynku pracy w warunkach kryzysu*, „Przedsiębiorczość – Edukacja” 2013, nr 9.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko-mazurskim w 2012 r., Wojewódzki Urząd Pracy, Olsztyn 2013.

Pierwsze kroki na rynku pracy. Międzynarodowe badanie studentów i absolwentów, Raport Deloitte i Katedry Rozwoju Kapitału Ludzkiego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa, kwiecień 2011.

Program „Młodzi na rynku pracy”. Działania na rzecz zmniejszenia bezrobocia młodzieży, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2012.

Sytuacja na rynku pracy osób młodych w 2012 r., Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyki, Warszawa 2013.

Szkoły wyższe i ich finanse w 2011 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012.

Trudności we wchodzeniu na rynek pracy absolwentów wyższych uczelni. Badanie fokusowe, Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, Poznań 2008.

University graduates in the labor market – fate of the graduates of the Faculty of Economics of University of Warmia and Mazury in Olsztyn

The inability to find employment is a huge problem faced today by many young people with a university diploma. This difficult situation of the university graduates entering labor market is caused by a variety of factors, including, among others, the mismatch between their training to the needs of the labor market in the region or the lack of competence required by local employers.

The primary objective of this study was to identify the fate of the graduates of the Faculty of Economics of University of Warmia and Mazury in Olsztyn. The research provided information about the respondents' activity after graduation, their work expectations and the respondents' subjective assessment of these expectations fulfillment with their current employer. Respondents also assessed the suitability of qualifications acquired during their faculty studies to obtain employment. Moreover, the study highlights the importance of the extracurricular activities undertaken during the period of study in creating value of the graduates in the labor market and their impact on implementing professional goals.

Magdalena Raczyńska jest pracownikiem Katedry Organizacji i Zarządzania Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Jej zainteresowania naukowo-badawcze koncentrują się wokół tematyki zarządzania procesami w administracji publicznej oraz wokół nowoczesnych trendów w kreowaniu wewnętrznego i zewnętrznego wizerunku organizacji.

Sylwia Stachowska jest doktorem nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu, pracownikiem Katedry Zarządzania Zasobami Ludzkimi Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Jej zainteresowania naukowo-badawcze koncentrują się wokół szeroko pojętej problematyki zarządzania kapitałem ludzkim, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki motywowania pracowników i zarządzania wynagrodzeniami w przedsiębiorstwach, a także nowych trendów w zakresie realizacji funkcji personalnej w organizacjach. W latach 2008–2012 pełniła funkcję Prezesa Zarządu Regionu Warmińsko-Mazurskiego Polskiego Stowarzyszenia Zarządzania Kadrami. Jest opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Zarządzania Zasobami Ludzkimi „Creative”.